

УДК: 657.371

Букало Н.А., к.е.н. доцент, Новицька Ю.В.

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЯК МЕТОД БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

***Анотація.** У статті наведено визначення поняття "інвентаризація" та розглянуто його тлумачення різними вітчизняними і зарубіжними науковцями. Визначено роль інвентаризації в господарській діяльності. Звернено увагу на основні етапи проведення інвентаризації. Досліджено бачення різних авторів щодо принципів проведення інвентаризації.*

Ключові слова: інвентаризація, запаси, активи, фінансова звітність, облік

INVENTORY AS A METHOD OF ACCOUNTING

***Annotation.** The interpretation of the concept "inventory" and the visions of different Ukrainian and foreign scientists of it are given in the article. It is investigated, that inventory is an audit and documentary verification of an existence and a condition, an evaluation of assets and liabilities (property, investment of an enterprise in a statutory fund of other enterprises, settlements with debtors and creditors) of an enterprise. Inventory management is primarily about specifying the size and placement of stocked goods. Inventory management is required at different locations within a facility or within multiple locations of a supply network to protect the regular and planned course of production against the random disturbance of running out of materials or goods. The scope of inventory management also concerns the fine lines between replenishment lead time, carrying costs of inventory, asset management, inventory forecasting, inventory valuation, inventory visibility, future inventory price forecasting, physical inventory, available physical space for inventory, quality management, replenishment, returns and defective goods and demand forecasting and also by replenishment Or can be defined as the left out stock of any item used in an organization. The role of inventory in economic activity is examined. The attention is paid to the stages of carrying out an inventory. The visions of different authors concerning principles of carrying out an inventory are investigated. The 'principle' means the established, generally acknowledged and the most spread rules of economic actions and the qualities of economic processes. Specifically, continuity, documenting, economy, comparability of the measurement units, liability, actual presence of control units, promptness suddenness, comprehensiveness, timeliness, fidelity, objectivity, obligatoriness, and evaluation of results are the principles of carrying out an inventory. As an accounting and auditorial method, inventory provides a compliance of such reporting principles as authenticity and intelligibility, obtaining full and objective information about the presence, the condition of assets and liabilities.*

Keywords: inventory, stocks, assets, financial reporting, accounting

ИНВЕНТАРИЗАЦИЯ КАК МЕТОД БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА

***Аннотация.** В статье приведено определение понятия "инвентаризация" и рассмотрены его толкования различными отечественными и зарубежными учеными. Определена роль инвентаризации в хозяйственной деятельности. Обращено внимание на основные этапы проведения инвентаризации. Исследована видение разных авторов о принципах проведения инвентаризации.*

Ключевые слова: инвентаризация, запасы, активы, финансовая отчетность, учет

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Важливою теоретичною і практичною проблемою сучасного бухгалтерського обліку є забезпечення достовірності показників обліку і фінансової звітності. Одним із засобів такого забезпечення виступає інвентаризація як елемент методу бухгалтерського обліку. Обов'язковість проведення інвентаризації перед складанням річної фінансової звітності визначено Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Інтеграція України в Європейське співтовариство висуває нові вимоги до облікової інформації у зв'язку із складанням підприємствами звітності за Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ). Отже, посилюються вимоги до інвентаризації як способу контролю за точністю даних, які генеруються у бухгалтерському обліку, що і обумовило актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідження теоретичних та практичних засад інвентаризації, в тому числі щодо її документального забезпечення знайшли висвітлення у наукових працях багатьох вчених, серед яких, Ф.Ф. Бутинець, В. Даль Д.Н. Ушаков, Т. Лисиця, В.Д. Новодворський, Н.Н. Клінов, Д.В. Нзаров, О.І. Васюта – Беркут, В.В. Деречин, М.М. Кізім В.С. Лень, В.В. Гливенко та інші. Результати їх досліджень мають велике значення для розвитку теорії бухгалтерського обліку. Проте ряд питань щодо інвентаризації залишилися відкритими.

Цілі статті. Дослідження сутності, змісту, ролі інвентаризації в господарській діяльності, тлумачення терміну «інвентаризація», визначення принципів та етапів проведення інвентаризації.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Однією з основних вимог, що ставиться до бухгалтерського обліку є достовірність його показників. Проте в процесі зберігання і відпуску товарно-матеріальних цінностей між фактичною наявністю і даними бухгалтерського обліку можуть виникнути розходження, які не піддаються повсякденному обліку, зокрема в результаті пересортиці, несправності ваговимірних приладів, помилок у записі, втрати документів, зловживань матеріально відповідальних осіб та інше. У зв'язку з цим виникає необхідність у такому способі, який би забезпечив можливість взяти на облік можливі розходження між

даними обліку і фактичною наявністю господарських засобів. Це досягається за допомогою інвентаризації [1].

Згідно ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію активів і зобов'язань [5].

Різне бачення вітчизняними і зарубіжними вченими поняття «інвентаризація» представлено у табл. 1

Таблиця 1

Варіанти тлумачення поняття «інвентаризація»

№	Автор	Тлумачення
1	2	3
1	В. Даль [2]	Знаходити, відкривати сукупність матеріальних цінностей, що належать підприємству.
2	Д.Н. Ушаков [2]	Складання детального опису майна господарства, установи або підприємства; виявлення і перевірка наявності та стану майна шляхом підрахунку, опису, зважування, і т.п.
3	Т. Лисиця [3]	Ефективний інструмент контролю над відповідністю фактичної наявності активів даним, відображеним у фінансовій звітності (особливо на торговельних підприємствах, де основна частка активів зосереджена в товарах) .
4	В.Д. Новодворський Н.Н. Клінов, Д.В Нзаров [4]	Певна послідовність практичних дій з документального підтвердження наявності, стану і оцінки майна та зобов'язань організації з метою забезпечення достовірності даних обліку і звітності.
5	Ф.Ф. Бутинець [1]	Перевірка та оцінка фактичної наявності об'єктів контролю, яка здійснюється шляхом спостереження, вимірювання, реєстрації з подальшим порівнянням отриманих даних з обліковими показниками
6	О.І. Васюта – Беркут [6]	Елемент методу бухгалтерського обліку, за допомогою якого забезпечується наявність облікових даних про засоби підприємства
7	В.В. Деречин, М.М. Кізім [7]	Перевірка в натурі наявності та стану товарно-матеріальних цінностей підприємства, розрахунків і зобов'язань і звірка фактичної наявності з даними бухгалтерського обліку

8	В.С. Лень , В.В. Гливенко [8]	Інвентаризація (від латинського inventarium-розпис, опис) – цінностей та коштів на підприємствах і контроль за достовірністю розрахунків щодо них
---	----------------------------------	--

Аналізуючи вище зазначене інвентаризація - це перевірка і документальне підтвердження наявності та стану, оцінка активів та зобов'язань (майно, вкладення підприємства в статутні фонди інших підприємств, розрахунки з дебіторами та кредиторами) підприємства.

Основним нормативним документом, щодо регулювання проведення обов'язкової річної інвентаризації з 1 січня 2014 року є Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. №879.

Для того, щоб визначити проблеми проведення інвентаризації активів і зобов'язань в сучасних умовах необхідно ідентифікувати основні принципи її проведення.

На думку Ф.Бутиця, під принципами розуміється усталені, укорінені, загальноприйняті, найпоширеніші правила господарських дій і властивості економічних процесів [9] .

До принципів проведення інвентаризації відносяться безперервність, документальне оформлення, економічність, співставність одиниць вимірювання, матеріальна відповідальність, пред'явлення наявних одиниць контролю, оперативність, повнота охоплення, раптовість, своєчасність, точність, об'єктивність, обов'язковість, оцінка результатів [10].

На нашу думку, обов'язковість та документальне оформлення є одними з основоположних принципів інвентаризації як інструмента контролю над відповідальністю фактичної наявності активів з даними обліку.

Об'єкти і періодичність проведення інвентаризації визначаються власником (керівником) підприємства, крім випадків, коли її проведення є обов'язковим згідно з законодавством [11].

Інвентаризації підлягають основні засоби, нематеріальні активи, товарно-матеріальні цінності, грошові кошти і документи та розрахунки.

Інвентаризація проводиться раптово і одночасно на всіх об'єктах із залученням фахівців, які добре знають технологію і порядок обліку, збереження та використання окремих видів матеріальних ресурсів.

Процес інвентаризації активів відображено на рис. 1 [12].

Результати інвентаризації після затвердження керівником відображаються у бухгалтерському обліку підприємства у тому місяці, в якому проведена (закінчена) інвентаризація, але не пізніше грудня звітного року.

Рис 1. Етапи проведення інвентаризації

Висновки. Отже, як метод обліку і контролю інвентаризація забезпечує дотримання таких принципів звітності як достовірність та зрозумілість і забезпечує одержання повної та неупередженої інформації про наявність і стан активів та зобов'язань. Завдяки цьому фінансова звітність не містить помилок та перекручень, які здатні вплинути на рішення користувачів звітності. Наведені у примітках до фінансової звітності результати інвентаризації дозволяють зовнішнім користувачам отримати відповідну аналітичну інформацію. Тому проведення інвентаризації сприяє формуванню достовірної фінансової звітності, на основі якої користувачі приймають відповідні рішення.

Література:

1. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: підручник для студентів вузів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» / видання 2-е, доп. і перероб. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 640 с.

2. Огійчук М.Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: Підручник / М. Ф. Огійчук, В. Я. Плаксієнко, М. І. Беленкова та ін. / За ред. проф. М. Ф. Огійчука. – 6-те вид., перероб. і допов. – К. : Алерта, 2011. – 1042 с.

3. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік [текст] : навч. посіб. / І. Б. Садовська, Т. В. Божидарнік, К. Є. Нагірська. – К. : «Центр учбової літератури», 2013.- 688 с.

4. Бухгалтерський облік: Навч.-метод. посібник для самот. вивч. дисц. / Л. Г. Ловінська, Л. В. Жилкіна, О. М. Голенко та ін. — К.: КНЕУ, 2002. — 370 с.

5. Про Бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV // Все про бухгалтерський облік. - 2006. - №27.

6. Васюта – Беркут О.І. Теорія бухгалтерського обліку: навчальний посібник / О.І. Васюта – Беркут – К.: МАУП, 2001 – 176с.

7. Деречин В.В. Теорія бухгалтерського обліку: Навч. Посібник // В.В. Деречин, М.М. Кізім/ За ред. Деречина В.В. / - К.: Центр навчальної літератури. 2006. – 352 с.

8. Лень В.С., Гливенко В.В. Бухгалтерський облік у галузях економіки: Навчальний посібник./ В.С. Лень, В.В. Гливенко. – К.: Знання – Прес, 2005 – 492с.

9. Бухгалтерський словник / за ред. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир : ПП «Рута», 2001. – 224 с.

10. Сук Л.К. Бухгалтерський облік : навчальний посібник / Л.К. Сук, П.Л. Сук. – К. : Знання, 2008. – 507 с. 6

11. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань затверджене наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879

12. Мартиненко О.В. Сутність та особливості інвентаризації основних засобів / Мартиненко О.В., Гарна С.О., Шнурко А.М. // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка». Зб. наук. пр. – № 4 – Тернопіль, 2013. – С. 306-309.